14
15
9
38
140

Actum in Curia Regia Varsaviensi Die Sexta Mensis Junii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nonagesimo Primo.

Ad Officium & Acta præsentia Castrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus Antonius Siarczyński Sacræ Regiæ Majestatis, & Comitiorum Ordinariorum Generalium atque Confæderationis Generalis Regni Secretarius, Eidem Officio Actisque Illius Constitutionem infrascriptam obtulit, & ad ingrossandum in Acta præsentia porrexit, tenoris talis:

S T R A Ż.

I.

Skład Straży

STraż Praw czyli Rada Królewska do dozoru całości, i exekucyi
Praw Krolowi d dana, składać się ma:
1mo. Z Prymasa, iako Głowy Duchowieństwa Polskiego, to iest:
Pierwszego w rzędzie Hierarchii Duchowieństwa Korony Polskiey i
W. X. Lit: i iako Prezesa Kommissyi Edukacyiney; Prymas szczegól-
nie pod niebytność swoią zastąpionym bydź ma w obowiązkach
swoich w Straży przez pierwszego w porządku Biskupa przytomnego.
2do. Z Piąciu Ministrów, to iest: z iednego Marszałka iako Mi-
nistra Policyi, z iednego Pieczętarza iako Ministra Pieczęci w
Straży, z iednego Ministra *Belli*, z iednego Podskarbiego iako Mi-
nistra Skarbu, z drugiego Pieczętarza iako Ministra do Spraw Za-
granicznych.

3tio. Następca Tronu z małoletności wyszedłszy, i Przysięgę na Konstytucyą Rządu Polskiego wykonawszy, na wszystkich Straży posiedzeniach, lecz bez głosu, przytomnym bydź może.

4to. Marszałek Seymowy iako na dwa lata wybrany wchodzić będzie w liczbę Osób Straż składaiących, a pod niebytność Marszałka, Vice - Marszałek w obowiązkach iego zastępować ma, podług opisu Prawa o Seymie.

5to. Będzie w Straży dwóch Sekretarzów, z których ieden Protokuł Straży, drugi Protokuł Spraw Zagranicznych utrzymywać maią.

6to. Król co dwa lata na Seymie Ordynaryinym nominować będzie do Straży iednego z Miniſtrów od każdego Adminiſtracyi wydziału: A nominacya takowa zapiſana bydź ma w liczbę uchwał Seymowych. Nominowanych raz Miniſtrów w przeciągu lat dwóch oddalać od Straży nie może. Nominowany Miniſter do Straży, Urzędu ſwego rezygnować nie może, tylko na Seymie Ordynaryinym, a to po zdaniu Sprawy z Urzędowania ſwoiego.

7mo. W przypadku śmierci Miniſtra w Straży zaſiadaiącego, Król natychmiaſt *Ministerium* wakuiące konferować ma, a potym nominować do Straży Miniſtra z tegoż Adminiſtracyi wydziału, w którym zawakowało *Ministerium* w Straży.

8vo. Po dwóch latach, wolno Królowi na Ordynaryinym Seymie odmienić Miniſtrów w Straży zaſiadaiących, lub onych potwierdzić na dalszy czas, ieżeli który z nich na Seymie od Urzędu Miniſtra oddalonym nie będzie.

9no. Sekretarzów do Straży Król nominować ma na lat dwa, z liczby Sekretarzów, Referendarzów i Piſarzów Narodowych, z mocą odmiany, lub potwierdzenia onych.

10mo. Kancellarya Straży do Intereſsów wewnętrznych będzie po dozorem Miniſtra Pieczęci w Straży. Gabinet zaś do Expedyczy Spraw Zagranicznych będzie pod dozorem Miniſtra Intereſsów Zagranicznych.

II.

Sposób czynności Króla w Straży.

1mo. Wſzyſtkie Decyzye w Straży roztrząſane będą przez Miniſtrów w Straży zaſiadaiących, zebranych na Radę w czaſie przepiſanym, lub za zawołaniem Króla.

2do. Decyzya Królewſka po wyſłuchanych wſzyſtkich zdaniach przeważać powinna.

3tio. Każda takowa decyzya wychodzić będzie ze Straży pod imieniem Królewſkim z podpiſem ręki Jego, extraktem z Protokułu, i pod Pieczęcią Straży.

4to. Zadna decyzya Królewſka w Straży do poſłuſzeńſtwa obowiązywać nie może, i dopełnioną bydź niema, ieżeli podpiſaną nie będzie przez iednego z Miniſtrów zasiadaiących w Straży. Prymas lub Biſkup mieyſce Iego zaſtępuiący, decyzyi Królewſkiey podpiſywać nie może.

5to. W przypadku, gdyby żaden z Miniſtrów w Straży zaſiadaiących decyzyi Królewſkiey podpiſać niechciał, Król odſtąpi od tey decyzyi. A gdyby przy niey upierał ſię, Marſzałek Seymowy upraſzać będzie o zwołanie Seymu gotowego; ieżeli Król zpóźniać będzie zwołanie Seymu, Marſzałek to wykonać powinien podług Prawa.

6to. Wſzelkie decyzye ze Straży wydawane bydź nie mogą, tylko do oddzielnych Kommiſsyi Rządowych pośrzedniczych, i te do poſłuſzeńſtwa obowiązywać będą. A iako za wſzyſtkie decyzye Króla w Straży ſobie przeſłane nie będą w odpowiedzi Seymowi, tylko Miniſter, decyzyą Królewſką podpiſuiący, tak tymże decyzyom Królewſkim zawſze poſłuſznemi bydź winne, pod odpowiedzią w Sądach Seymowych za niepoſłuſzeńſtwo; W przypadku zaś, gdyby która z oddzielnych Kommiſsyi Rządowych pośrzedniczych odebrawſzy iakie zalecenie przez decyzyą Króla w Straży, oſądziła większością głosów też zalecenie bydź przeciwnym Prawu, wtedy *provisoriè* po-

ſłu-

ſluſzna będąc w wykonaniu takowey decyzyi, poda nieodwłocznie Uwagi ſwoie Królowi w Straży, a gdyby Król nie ſkłaniał ſię do tych uwag, ma upraſzać Króla o zwołanie Seymu gotowego, gdyby zaś Król Seymu nie zwołał, ma o to podać na piśmie żądanie ſwoie Marſzałkowi Seymowemu. Decyzye zaś Króla w Straży do wſzelkich Sądów *Ultimæ Instantiæ*, tudzież do Sądów Ziemiańſkich wychodzić nie będą, tylko w ſpoſobie oſtrzeżenia i napomnienia.

7mo. Wſzyſtkie Interesſa Zagraniczne będą ſprawowane między Królem a Miniſtrem Spraw Zagranicznych, waruiąc doniesienia w Straży o ſtanie Negocyacyi z Panſtwami Zagranicznemi.

8vo. Król ułoży Ordynacyą, w którey czas pewny na Sesſye Ordynaryine Straży, tudzież obowiązki Sekretarzów i Kancellaryi przepiſane bydź maią.

III.

Obowiązki Miniſtrów w Straży tak ogólne, iako i ſzczególne.

1mo. Miniſtrowie w Straży zaſiadaiący powinni bydź przytomnemi na Radzie, wyiąwſzy choroby i oddalenia ſię na czas pewny za zezwoleniem Króla. Nieprzytomność Miniſtra na Radzie, ma bydź zapiſana w Protokule Straży z wyrażeniem przyczyny tey nieprzytomności.

2do. Wſzyſcy Miniſtrowie w Straży winni Królowi zawſze wierną dawać radę i zgodną z dobrem Narodu, oraz z Prawami Kraiowemi.

3tio. Przy każdey decyzyi Krolewſkiey w Straży zapadłey, i przez Miniſtra iednego podpiſaney, przytomny Miniſter innego zdania, to zdanie ſwoie w Protokuł zapiſze, inaczey rozumiany będzie za zgadzaiącego ſię na decyzyą wypadłą.

4to. Prymas czyli Biſkup mieyſce iego zaſtępuiący, Miniſter Policyi, Miniſter *Belli*, i Miniſter Skarbu w Straży zaſiadaiący powinni będą. *1mo.* Prawa i zalecenia wszelkie Seymowe do Kommisſyi Rządowych pośrzedniczych, do ich udziału należących, przesyłać. *2do* Rapporta od tychże Kommissyi do ich udziału należących, odbierać, i one Krolowi i Straży oddawać w czasie przepisanym. *3tio* Decyzye Królewskie ſposobem w wyższym Artykule opisanym zapadłe, do tychże Kommissyi do wykonania przesyłać. *4to.* Donosić Królowi w Straży o tym wszyſtkim, w czymkolwiek dostrzegą w Kommissyach do udziału swoiego należących, albo zaniedbanie Prawa, albo onego przestąpienie.

5to. Ministra Pieczęci w Straży obowiązkiem będzie. *1mo.* Prawa i zalecenia Seymów do Magistratur Sądowniczych ściągaiące się, tymże Magistraturom przesyłać. *2do.* Odbierać Rapporta od Magistratur Sądowniczych, co do Regestrów Sądowych w czasie z Prawa przepisanym odsądzonych, tudzież co do przytomności Sędziów i zachowanego Kompletu *3tio* Donosić Królowi w Straży o nie zachowaniu Prawa w wymienionych przypadkach, przez też Magistratury. *4to.* Przesyłać tymże Magistraturom Sądowniczym ostrzeżenia, i napomnienia w wymienionych przypadkach przez decyzyą Króla w Straży zapadłą. *5to.* O wyszłych Sigillatach, tak z własney Kancellaryi, iako też i innych Pieczętarzów, Królowi donosić. *6to.* Do wſzelkich decyzyi Krolewskich w Straży zapadłych, przez Ministra podpisanych, Pieczęć Straży przykładać, czego odmawiać

 nigdy

nigdy nie będzie mu wolno. *7mo.* Kancellaryą w Straży do Interessów wewnętrznych mieć w pilnym dozorze, oraz całości i porządku iey dostrzegać.

6to. Rapporta wszystkie przez ręce Prymasa, lub Biskupa mieysce iego zastępuiącego, tudzież przez Ministrów wyż wyrażonych do Straży przychodzące, składane będą w Kancellaryi Straży do Interessów wewnętrznych.

7mo. Jeżeliby Prymas, lub Biskup mieysce Jego zastępuiący, tudzież Minister odebranych od udziału iemu należącego Rapportów, Straży i Królowi naydaley na pierwszey Sessyi nie podawał, wtedy też Rapporta od wyż wymienionych Kommissyi i Magistratur, prosto do Kancellaryi Straży przesyłane bydź maią. Gdyby zaś którykolwiek z nich zapadłey według Prawa decyzyi Królewskiey w Straży i przez Ministra podpisaney, przesłać tam, gdzie z Prawa należy, w czasie przeznaczonym zaniedbał, wtedy Kancellarya Straży dopełnić to winna.

8vo. Ministra do Spraw Zagranicznych obowiązkiem będzie. *1mo.* Utrzymywać ciągłą Korrespondencyą z Ministrami Rzplitey wszelkiego stopnia, i Konsulami u Dworów Zagranicznych. *2do.* Składać Konferencye z Ministrami Zagranicznemi przy Królu i Rzeczypospolitey rezyduiącemi. *3tio.* Tymczasowe z Zagranicznemi prowadzić Negocyacye, oraz tymczasowe i potoczne dla bespieczeństwa i spokoyności Kraiu załatwiać wynikaiące potrzeby, i o załatwionych zaraz Straży donosić. *4to.* Pilnować i dopominać się wykonania Traktatów; we wszystkich zaś przypadkach, któreby w Woynę między Obcemi toczącą się wciągały Rzplitę, o zwołanie Seymu gotowego dopraszać się, dać opiekę i bronić wszystkich Interessów politycznych i handlowych Rzplitey, niemniey każdego w szczególności Obywatela z innemi Narodami. *5to.* Utrzymywać wydatki Summy wyznaczoney przez Seym na potrzebę Interessów Zagranicznych. *6to.* Donosić w Straży o stanie Negocyacyi z Państwami Zagranicznemi. *7mo.* Mieć dozor nad Osobami sposobiącemi się do Dyplomacyi, i o zdatności ich Królowi donosić, Osoby do Poselstw Zagranicznych, do Nominacyi Królewskiey polecać, wyiąwszy Posłów wielkich, którzy na Seymach nominowani bydź maią. Wszyscy zaś Posłowie od Rzeczypospolitey do Dworów Zagranicznych nominowani przysięgać maią, na wierność Królowi, Rzeczypospolitey i Konstytucyi, a to podług Roty Prawem przepisaney. *8vo.* Kancellaryą do Spraw Zagranicznych mieć w pilnym dozorze, oraz iey porządku i całości dostrzegać. *9no.* Przekładać Królowi w Straży potrzebę zwołania Seymu gotowego w gwałtowney potrzebie do Prawa Narodu ściągaiącey się, a szczególniey w przypadku Woyny Ościenney. *10mo.* Na każdym Seymie Ordynaryinym, czynić relacyą obrotu politycznego Interessów Zagranicznych, tudzież zdawać Sprawę przed Deputowanemi od Seymu, tak z wydatku Summy na potrzeby Interessów Zagranicznych przeznaczoney, iako też i z tym czasowych Negocyacyi.

IV.

Dalsze obowiązki Ministrów i ich odpowiedzialność.

1mo. Gdy Ministrowie w Straży zasiadaiący, prócz tego, że są Radą Królewską, są oraz i Stróżami całości Praw, szczegó lnym prze-

przeto obowiązkiem będzie Ministrów w Straży zasiadaiących, żadney takiey decyzyi Królewskiey nie podpisywać, któraby przeciwną była Prawu.

2do. Przeciwna Prawu decyzya każda będzie, przez którą Władza Wykonawcza przywłaszcza sobie moc stanowienia Prawa, lub onego tłómaczenia, która Podatki lub Pobory pod iakimkolwiek imieniem nakłada, długi publiczne zaciąga, rozkład dochodów Skarbowych przez Seym zrobiony odmienia, albo rozrządza te Summy Skarbowe, których szafunek przez Prawo wyraźne pozwolony nie iest teyże Władzy Wykonawczey, Woynę wydaie, Pokóy lub Traktat, lub iakikolwiek Akt Dyplomatyczny *definitivè* zawiera.

3tio. Każda decyzya w Straży przeciwna Prawu będzie, która wdaie się w Wyroki Sądowe, lub zawiesza skutek Dekretów, lub onych satysfakcyą nakazuie, choćby nawet pod pretextem zapytań Stron, Urzędów i Juryzdykcyi w wątpliwościach prawnych.

4to. Każda decyzya Straży za przeciwną Prawu miana będzie, która narusza Konstytucyą Rządu Rzplitey, oraz wolność Osoby, wolność mówienia, Pisania, i Drukowania, tudzież własność majątku.

5to. Nakoniec każda decyzya w Straży przeciwna Prawu będzie, która narusza szczególne opisy Prawa, o Seymikach, Seymach, Kommissyach Rządowych, i innych wszystkich Magistraturach, oraz Urzędach, słowem, która narusza iakiekolwiek bądź Prawo nie zniesione.

6to. Każdy Minister w Straży, któryby takową decyzyą Królewską podpisał, odesłany do Sądów Seymowych, sposobem w Prawie o Seymach opisanym, ieżli o winę przekonany zostanie, karany będzie w tychże Sądach na Osobie i maiątku, według przepisu Prawa, o Sądach Seymowych: A iako żadna przyczyna uwalniać nie może Ministra od odpowiedzi za podpisanie decyzyi Królewskiey przeciwney Prawu, tak żaden Minister decyzyi takowey niepodpisuiący, pociągany do odpowiedzi nie będzie, za zdanie swoie i radę w Straży.

7mo. Minister do Spraw Zagranicznych w Straży, prócz wyż wyrażonych Przypadków, podobneyże odpowiedzi podpada na Seymie, gdyby podług przepisu Prawa sobie służącego, potrzebę zwołania Seymu Królowi w Straży przekładać zaniedbał.

8vo. Ministrowie w Straży będący, w żadnych Kommissyach i Magistraturach Sądowniczych zasiadać nie mogą.

V.

Obowiązki Marszałka Seymowego w Straży, tudzież Vice-Marszałka mieysce Jego zastępuiącego.

1mo. Marszałek Seymowy w decyzye Króla w Straży wdawać się nie ma.

2do. Obowiązkiem Jego będzie, gdyby Straż odebrawszy Zlecenie od Seymu, w przepisanym czasie tego zlecenia nie wypełniła, tedy Marszałek Seymowy, bądź to pod czas Seymu, bądź w ten czas, gdy Seymu nie będzie, do tey Magistratury, do ktorey też zlecenie ściąga się, przesłać one iest winien, pod odpowiedzią Seymowi.

3*tio*. Dostrzegać, aby Seym gotowy był zwołany przez Króla w przypadkach, iakie w Prawie o Seymach pod Artykułem III. w Punkcie 6*tym* są wyrażone.

4*to*. Gdyby w przypadkach potrzeby zwołania Seymu gotowego Prawem opisanych, Król wzbraniał się Seym zwołać, lub zwołanie onego zwłoczył, a Marszałek Seymowy uznałby konieczną i rzetelną potrzebę zwołania Seymu gotowego, tedy tenże Marszałek Seymowy wydać powinien Listy okólne, sposobem w Prawie o Seymach przepisanym w Artykule III. Punkcie 4*tym* do wszystkich Senatorów i Posłów, zwołuiąc onych na Seym gotowy, i powody zwołania tego wyrażaiąc; takowy obowiązek winien Marszałek dopełnić pod odpowiedzią Seymowi.

5*to*. Dla czego Marszałek Seymowy iest obowiązany widzieć wszelkie Protokuły Straży, tudzież Protokuły Spraw Zagranicznych, oraz wszelkie Expedycye Zagraniczne, tak przychodzące, iako i wychodzące, co nigdy mu zabronionym bydź nie może.

6*to*. Obowiązkiem Marszałka będzie ścisły sekret dochowywać w tym wszysskim, co się tycze Spraw Zagranicznych.

7*mo*. Marszałek Seymowy w ciągu funkcyi swoiey Marszałkowskiey, żadney inney funkcyi i Urzędu sprawować nie może.

8*vo*. Wszystko to samo służy i *Vice*-Marszałkowi Seymowemu, gdy ten według Prawa o Seymie pod Artykułem XVIII. w Punkcie 1*wszym* zawartym, mieysce Marszałka w Straży zastępować będzie.

VI.

Nominowani przez Króla Ministrowie do Straży, wykonaią przysięgę w obecności Króla i Stanów Seymuiących, a pod czas niebytności Seymu, w obecności Króla w Straży.

Rota Przysięgi dla Ministrów w Straży.

„ Ja NN. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Tróycy Swiętey Jedynemu na to: iż Pensyi Zagranicznych nie biorę, i brać nie będę, iż wszelkie obowiązki i powinności Ministra w Straży Prawem przepisane, gorliwie i wiernie dupełnię, w radzie moiey Krolowi, od nikogo nie dependuiąc, podług Boga, Praw, i sprawiedliwości, sprawować się będę, sekretu powierzonego nie wydam, a cokolwiek szkodliwego na przeciw Osobie J. K. Mci i Rzplitey dostrzegę, tego nie zamilczę, i wiernie J. K. Mci w Straży doniosę; zgoła w całym Urzędowaniu moim nie uwodząc się żadnemi względami, przyiaźnią, lub nienawiścią, darów żadnych i obietnic nie przyimuiąc, Boga, Prawo, i sprawiedliwość, za iedyny cel mieć będę. Tak mi Boże dopomoż i niewinna Syna Jego Męka.

VII.

O Sekretarzach Straży.

1*mo*. Sekretarz Straży do Interessów wewnętrznych, tudzież Sekretarz Gabinetu do Expedycyi Spraw Zagranicznych, przysięgną przed Królem na pierwszey Sessyi w Straży na Rotę następuiącą.

„ Ja NN. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Tróycy Swiętey Jedynemu na to: iż Pensyi Zagranicznych nie biorę, i brać

„ nie

„ nie będę, iż wszelkie obowiązki, i powinności Prawem przepisa-
„ ne, gorliwie i wiernie dopełnię, sekretu nie wydam, Protokuły
„ pilnie, i wiernie utrzymywać, oraz dochowywać będę; zgoła w
„ całym Urzędowaniu moim, darów żadnych, i obietnic nie przyi-
„ muiąc, Boga, i Prawo za iedyny cel mieć będę. Tak mi Boże do-
„ pomoż i niewinna Syna Jego Męka. „

2do. Gdyby który z Sekretarzów wyż wymienionych wykroczył przeciwko przysiędze swoiey, w Sądach Seymowych z woli Seymu odpowiadać ma.

Stanisław Nałęcz Małachowski Ref. W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiążę Sapieha Generał Art: Litt: Marszałek Konfederacyi Wo Xa Littgo.

Woyciech Leszczyc Skarszewski Biskup Helmski i Lubelski wyznaczony z Senatu z Prowincyi Małopolskiey do Deputacyi Konstytucyiney. Jozef Korwin Kossakowski Bisk: Infl: i Kurl: Nom: Koad. Bis: Wil. Symeon Kazimierz Szydłowski Kasztelan Zarnowski Deputowany z Senatu Prowincyi Małopolskiey *mp.* Tadeusz Mostowski Kasztelan Raciązki Deputowany z Senatu z Prow: Wielkopolskiey. Michał Odrowąż Strasz Podsędek Ziemski Radomski Poseł Woiewództwa Sandomirskiego z Prowincyi Małopolski Deputowany Jozef Kociełł. Rotmistrz Kaw. Nar. Woyska Wo Xsta Litto Poseł Pttu Oszmiań: Deputowany do Konstytucyi z Prowincyi Litewskiey. Tomasz Wawrzecki Chorąży W. X. Litto Poseł Brasławski Deputowany do Konstytucyi. Celestyn Sokolnicki Stol: i Poseł Poz. Deputowany z Prowincyi Wielkopolskiey. Jan Nepomucen Zboiński P. Z. Dobrzyń: Deputowany z Prowincyi Wielk. Walenty Sobolewski Starosta i Poseł Warszawski Deputowany z Prowincyi Wielkopolskiey. Jan Paweł Łuszczewski Poseł Sochaczewski Deputowany z Prowincyi Wielkopolskiey. Post cujus quidem Constitutionis superius præinsertæ in Acta præsentia Ingrossationem Originale ejusdem Eidem Offerenti, prævia Officii sui Quietatione, est extraditum.

HERMAN
mpr.

Lectum per Chrościcki.

600